

Postawy rodzicielskie i ich wpływ na budowanie poczucia wartości dziecka.

Na całym ogromnym świecie nie ma dwóch identycznych osób. Oznacza to, że każdy człowiek jest wyjątkowy – jedyny i niepowtarzalny. Dr Carla Hannaford ujęła swoją ludzką niepowtarzalność w ten oto sposób: *„Jestem wyjątkowa. Nikt nie widzi świata tak, jak ja, nie śmieje się i nie płacze, jak ja. I to, co mnie rozśmiesza i smuci, nikogo na świecie w ten sam sposób nie rozśmieszy, ani nie zasmuci. Nikt nie reaguje na sytuacje tak, jak ja. Jestem wyjątkowa. Jestem jedyną osobą w całym wszechświecie, która ma moje zdolności. Zawsze będą ludzie lepsi ode mnie w różnych dziedzinach, w których ja jestem wyśmienita, ale na całym świecie nigdy nie będzie nikogo, kto będzie miał mój zespół talentów, pomysłów, zdolności i uczuć. Tak, jak instrumenty muzyczne, z których każdy gra pięknie solo, osiągają najdoskonalsze brzmienie dopiero wówczas, gdy wspólnie zagrają symfonię. Ja jestem tą symfonią. Od początku nikt nie wyglądał, nie mówił, nie chodził, nie myślał, ani nie działał tak, jak ja. Jestem wyjątkowa, wartościowa, jak bezcenny skarb ...”*

Jednak przychodząc na świat nie jesteśmy „białą kartą”. Przynosimy ze sobą bagaż kodu genetycznego naszych przodków. Dziedziczymy wybrane cechy charakteru, wygląd, talenty, skłonność do wybranych chorób. I nawet, gdy uciekniemy na koniec świata – geny zabierzemy ze sobą. Rodzice bardzo często zadają sobie szereg pytań, związanych z zachowaniem swojego dziecka. Dziwią się, że syn, czy córka postępują w taki, a nie inny sposób zawodząc często ich oczekiwania. Dlaczego tak się dzieje?

Rodzina jest podstawowym środowiskiem społeczno-wychowawczym człowieka. Wywiera ona znaczny, choć bardzo często niezamierzony wpływ na jego rozwój. Oddziaływanie to zachodzi poprzez szereg czynności i zdarzeń mających miejsce na gruncie rodziny, poprzez działania dorosłych i rodzeństwa, a szczególnie przez ich stosunek do dziecka. Nie wszyscy rodzice ustosunkowują się do dziecka w ten sam sposób. Określone postawy rodziców mogą właściwie wpływać na rozwój dziecka, ale też ujemnie oddziaływać na kształtowanie jego osobowości. Mają niezaprzeczalny wpływ na budowanie poczucia wartości i pewności siebie każdego dziecka.

Problematyką zależności postaw rodzicielskich i ich wychowawczych oddziaływań na dziecko, zajmowali się specjaliści zarówno z zakresu psychologii, psychiatrii, jak i pedagogiki.

W literaturze odnaleźć można kilka typologii postaw rodzicielskich. Jedną z nich, autorstwa L. Kanner, wyodrębnia i opisuje cztery rodzaje postaw, z których tylko pierwsza jest pozytywna:

1. Akceptacja i obdarzanie dziecka uczuciem – rodzic okazuje dziecku czułość, ciepło, jest cierpliwy i wyrozumiały;
2. Jawne odrzucenie – rodzic unika kontaktu z dzieckiem, traktuje go surowo i zaniedbuje;
3. Perfekcjonizm – rodzic stawia przed dzieckiem bardzo wysokie wymagania, wymusza pewne zachowania, okazuje dezaprobatę wobec zachowań niepożądanych;
4. Nadmierne ochranianie – rodzic jest nadmiernie pobłażliwy, manipuluje dzieckiem, wtrąca się, przytłacza dziecko swoim autorytetem.

Najbardziej popularną typologią w literaturze pedagogicznej i psychologicznej jest typologia Marii Ziemskiej, zawierającej postawy prawidłowe, jak i nieprawidłowe.

Za prawidłowe uznaje następujące postawy:

- akceptację dziecka
- współdziałanie z dzieckiem
- dawanie dziecku swobody
- uznanie praw dziecka.

Do nieprawidłowych należą:

- postawa odtrącająca
- postawa unikająca
- postawa nadmiernie chroniąca
- postawa nadmiernie wymagająca.

Prezentując wobec dziecka prawidłowe postawy rodzicielskie dajemy mu do zrozumienia, że jest ono przez nas kochane i cenione. Przyjmujemy je takim, jakim jest: łącznie z zaletami i wadami, cechami fizycznymi, usposobieniem, możliwościami umysłowymi i trudnościami w niektórych dziedzinach.

Dziecko wychowywane w atmosferze akceptacji czuje się bezpieczne i zadowolone ze swojego istnienia.

Dziecko wychowywane w partnerskiej i współdziałającej ze sobą rodzinie czuje się potrzebne i wartościowe. Pokonuje przeszkody i wzmacnia poczucie własnej wartości

oraz podnosi pozytywną samoocenę. Potrafi wyrażać swoje uczucia. Jest pogodny, miły, odważny. Nawiązuje trwałe więzi emocjonalne. Jest przyjacielski, empatyczny i zrównoważony emocjonalnie. Dziecko nauczone samodzielności i odpowiedzialności za swoje czyny, z łatwością współdziała z rówieśnikami, potrafi przystosować się do różnych sytuacji społecznych, jest bystre i pomysłowe. Rodzice uznający prawa dziecka kształtują jego osobowość. Dziecko wie, czego się od niego oczekuje i stara się te oczekiwania spełnić.

Dziecko rodziców prezentujących którąkolwiek z negatywnych postaw rodzicielskich jest po prostu nieszczęśliwe.

Dziecko tak wychowywane jest niezdolne do nawiązywania trwałych więzi, jest nieufne i bojaźliwe, konfliktowe w kontaktach z innymi dziećmi. Nie jest zdolne do obiektywnych osądów oraz nie jest wytrwałe w działaniu. Bywa też awanturnicze, kłótlive, gniewne lub zbyt pewne siebie. Czasem bywa niezaradne życiowo, a przy nagłym odrzuceniu może wykazywać zaburzenia nerwicowe. Często ma trudności w koncentracji uwagi, wykazuje opóźnienie dojrzałości społecznej i emocjonalnej. Jest nadmiernie zależne od rodzica.

Nieszczęśliwe dziecko wyrośnie w przyszłości na niezadowolonego z siebie dorosłego.

Rozglądając się wokół siebie bez trudu możemy zauważyć reprezentantów opisywanych powyżej postaw rodzicielskich. Nikt nam nie napisze gotowej recepty na bycie dobrym rodzicem, ale raczej większość z nas, rodziców, pragnie być właśnie dobrym rodzicem dla swojego dziecka. Złota reguła etyczna mówi: „nie czyń drugiemu, co tobie niemiłe”. Czy zatem nie warto odnieść jej do postępowania wobec własnego dziecka? Traktujmy dziecko tak, jakbyśmy sami chcieli być traktowani. Często je chwalmy, nagradzamy nawet za drobne osiągnięcia, starajmy się obdarowywać je swoim czasem – dążmy do wspólnego spędzania danego nam czasu. W przestrzeni rodzinnej sami stwarzamy okazje do sytuacji, które dają nam poczucie szczęścia i przynależności. Swoją postawą rodzicielską budujemy w dziecku poczucie jego wartości oraz wyjątkowości.

Bibliografia:

Ziemska M., Postawy rodzicielskie, Wiedza Powszechna, Warszawa 2009